

Aan de slag [met gedrag]

Ondersteuning, scholing en advies

Thuiszitters weer aan de slag
na coaching

Positive Behavior Support:
goed gedrag is te leren

Steviger in je schoenen
dankzij training Rots & Water

Jeroen ontdekte in het vmbo
hoe hij anders kan leren

aloyus

125 jaar

‘De gesprekken gaan nooit meer over leerlingen waar leerkrachten zich geen raad mee weten’

Anne Bruggeman, directeur van PBS-school de Driemaster in Alkmaar, **pagina 6**

‘Van een welgemeend compliment gaan leerlingen stralen’

Leerkracht Inge Kamerbeek, **pagina 14**

Zita Leijendeckers werd via webcam gecoacht door Yvette Crone, **pagina 25**

‘Ik ben weer blij met hoe ik ben als leerkracht’

- 2 Over ons
- 4 Uit de praktijk
- 6 Reportage PBS: Goed gedrag kun je leren
- 12 Overzicht aanbod (gedrags)trainingen
- 13 Aan de slag met gedrag – trainer en getrainde aan het woord
- 14 Ggiga – trainer en getrainde aan het woord
- 15 Wij, een klasse klas – trainer en getrainde aan het woord
- 16 Brein je wijzer – breintrainingen
- 17 Na de training: Jeroen, Stan en Tristen vertellen
- 21 Onderwijsondersteuning en scholing mbo
- 23 Thuiszitters weer aan de slag
- 24 Coaching brengt je verder: leerkrachten Zita en Saskia
- 26 Trainingsaanbod pedagogisch medewerkers
- 28 Nascholing: wat werkt?
- 29 Onze contactgegevens

Welkom

Vanuit onze ondersteuningsdiensten Gedragpunt, Triade en Aloysius West helpt de Aloysius Stichting passend onderwijs vorm te geven in diverse samenwerkingsverbanden.

Onze experts begeleiden en adviseren leerlingen, leraren en schoolteams en geven daarnaast scholing en advies op maat. Dit doen wij ook bij jeugdhulpinstellingen en kinderopvangorganisaties. Iederéén met vragen over ‘gedrag’ kan bij ons terecht. Belangrijk te weten: wij bieden altijd maatwerk zodat u snel praktische ondersteuning, scholing of adviezen krijgt.

In dit magazine leest u meer over hoe wij dat doen. Wat hebben leerlingen Jeroen, Stan en Tristen gehad aan hun training? Wat leerden Saskia, Zita en Inge van hun coaching?

En hoe kreeg stagecoach Evelien thuiszitters in een samenwerkingsverband weer naar school? Wat is ons trainingsaanbod voor 2016? Lees er alles over.

En kijk voor meer inspiratie en informatie vooral ook op onze website, of neem contact op voor meer mogelijkheden.

‘Ik hoop dat alle kinderen Rots & Water kunnen meemaken, want het maakt je leven echt leuker!’

Tristen kijkt tevreden terug op zijn weerbaarheidstraining, **pagina 20**

‘Belangrijk dat een jongere zich weer competent gaat voelen’

Stagecoach Evelien van der Houwen activeert thuiszitters, **pagina 23**

Gedragpunt, Triade, Aloysius West:

Ondersteuningsdiensten van Aloysius

De Aloysius Stichting biedt speciaal onderwijs, speciaal basisonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs. Op 32 scholen (57 locaties) verzorgen wij onderwijs aan een kleine 3500 leerlingen, uit 66 samenwerkingsverbanden speciaal onderwijs.

Voor en in samenwerkingsverbanden passend onderwijs doen wij nog méér. Onze ondersteuningsdiensten Gedragpunt, Triade en Aloysius West begeleiden en adviseren leerlingen, leraren en onderwijsteams bij het vormgeven van passend onderwijs. Onze gedragsexperts doen dit in het basisonderwijs, speciaal (basis) onderwijs, voortgezet (speciaal) onderwijs en in het mbo.

Daarnaast bieden wij vraaggerichte scholing en advies voor iedereen die wil investeren in een ijzersterk pedagogisch klimaat. Ons trainingsaanbod is divers en gericht op de praktijk. Met wat je vandaag bij ons leert, ontdekt of versterkt, kun je morgen aan de slag.

Actief voor diverse branches

Wij bieden niet alleen onderwijsondersteuning, maar ook scholing en advies. Dat doen wij in heel Nederland aan onderwijsprofessionals, schoolteams, schoolbesturen, pedagogisch medewerkers en kinderopvangorganisaties. Ook anderen weten ons te vinden: zo verzorgen we ook workshops tijdens bijsochtingsdagen voor huisartsen.

Workshopagenda online

Houd onze websites in de gaten voor het actuele workshopaanbod. Dit jaar komen de volgende thema's zeker langs: ASS, ADHD, escalatie van gedrag, executieve functies, pedagogisch vakmanschap, groepsvorming en groepsdynamica. Kijk op www.ondersteuningsdiensten.nl

Presentatie over onze diensten op school? Met plezier!

Regelmatig verzorgen wij op scholen, bij schoolbesturen, opvangorganisaties en andere belangstellenden presentaties over onze expertise in onderwijsbegeleiding, scholing- en adviestrajecten. Ook interesse? Meld u aan en wij maken graag een afspraak. Zie p29 voor onze contactgegevens.

foto: Maria Hermes

Samen aan de slag (met gedrag)

Als Gedragpunt, Triade en Aloysius West werken wij in toenemende mate samen. Wij delen onze kennis en ontwikkelen samen nieuwe trainingen. Gezamenlijk bieden wij een landelijk aanbod in onderwijsondersteuning, scholing en advies. Wij springen in als snel hulp of advies nodig is.

Vraag over gedrag? Stel 'm online

Bellen, mailen, een persoonlijke ontmoeting: allemaal mogelijk. Ook op onze site kunt u uw vraag over gedrag stellen. Wij zorgen voor snel antwoord en/of contact. www.ondersteuningsdiensten.nl

Maatwerk

Elke advies- of ondersteuningsvraag is anders. Juist daarom leveren wij maatwerk. Wij passen ons scholingsaanbod aan, koppelen workshops en trainingen of stellen een nieuw aanbod samen. We ondersteunen op alle niveaus: van leerling tot groep, van leerkracht tot team en van intern begeleider/zorgcoördinator tot directeur.

Samen betekenisvol leren

Als scholen en ondersteuningsdiensten van Aloysius werken wij vanuit onze gezamenlijke koers Samen betekenisvol leren 2016 – 2020. Belangrijke rode draad: wij willen nadrukkelijk samen met onze netwerkpartners betekenisvol zijn voor kinderen, jongeren en jongvolwassenen. Daar dragen wij met onze specifieke expertise in onderwijs en ondersteuning positief aan bij. Wij gaan voor onderwijs dat bijdraagt aan een betekenisvol leven in relaties, vrije tijd, gezondheid, wonen, werk en 'meedoen' in de samenleving. Meer weten over onze koers? www.aloysiusstichting.nl/koers-en-ambitie

Integraal samenwerken

Waar mogelijk werkt Aloysius integraal samen met partners in onderwijs en jeugdhulp. Op diverse plekken doen wij dat met onderwijs en onze ondersteuningsdiensten ook onder één dak, in integrale kindcentra of kennis- en expertisecentra. Zo maken we optimaal gebruik van elkaars expertise, bijvoorbeeld als een leerling overstapt van onze speciale school naar regulier onderwijs.

MEER INFORMATIE

Voor meer informatie over de artikelen, trainingen of coaching die in dit magazine aan bod komen: kijk op www.ondersteuningsdiensten.nl

IB-kennis delen over passend onderwijs?

→ Start een kwaliteitskring

Een terugkerende vraag van intern begeleiders in de samenwerkingsverbanden passend onderwijs: hoe kunnen wij kennis halen, brengen en delen? Reden voor één van de samenwerkingsverbanden waarvoor wij werken om een kwaliteitskring op te zetten. Dat begeleiden wij via brainstormtrajecten en procesbegeleiding. De kennis die wij hierbij opdoen delen wij dan graag weer!

Onderwijs aan vluchtelingkinderen: waar begin je?

Vluchtelingkinderen in de klas ... Waar begin je? Taalmethoden zijn er wel, maar hoe zit het met het gedrag van een kind met traumatische ervaringen? Wat kun je verwachten en vooral: hoe ga je verder? Wij adviseren en begeleiden graag. Wij werken ook samen met LOWAN (die scholen ondersteunt die het Eerste Opvangonderwijs bieden) en delen onze expertise in 'gedrag'. Hoe kunnen onderwijsprofessionals hun eigen gedrag afstemmen op dat van het kind?

Ga voor een goed gesprek

Loopbaanoriëntatiegesprekken, coachingsgesprekken, begeleidingsgesprekken: we praten wat af ...

Wie gesprekstechnieken beter onder de knie wil krijgen, kan bij ons terecht voor een praktische training gesprekstechnieken.

Anti-pestcoördinatoren bij de tijd

Samen met Inschool Academie verzorgen wij een module van vier bijeenkomsten voor anti-pestcoördinatoren in het onderwijs. Twee staan in het teken van wet- en regelgeving en organisatie, twee gaan over het voorkomen en aanpakken van pesten. Sinds de Wet sociale veiligheid is elke school verplicht om een anti-pestcoördinator te hebben én goed op te leiden. Meer info op www.inschoolacademie.nl

MEER WETEN?

www.ondersteuningsdiensten.nl

Ook op het gymnasium moet je leren leren

Het leek een mysterie ... Een school waar behoorlijk wat eerstejaars gymnasiumleerlingen uitvielen. Lage cijfers en huiswerk maken: ho maar. Ondanks hun goede scores in het basisonderwijs was de start in het voortgezet onderwijs duidelijk niet succesvol. Een speciaal ontwikkelde training executieve vaardigheden bood gelukkig uitkomst.

Executieve vaardigheden heb je nodig om te plannen en te organiseren, je aandacht erbij te houden, doelgericht door te zetten en taken te initiëren. Deze vaardigheden moet je wél oefenen. Gebeurt dit te weinig, dan ontstaan – hoe slim ook – verderop in de opleiding vaak problemen.

Voor de training vullen leerlingen, de mentor en de ouders een vragenlijst in. Ook ouders zijn betrokken zodat zij hun kind kunnen ondersteunen bij het maken en leren van huiswerk.

Hoogbegaafdheid: met meer kennis snel aan de slag

Tijdens een snelle maar informatieve presentatie over hoogbegaafdheid kunnen teams snel aan de slag met hun visie, plan en aanbod. Door meer kennis over hoogbegaafdheid, beschikbaar aanbod en handvatten is niet alleen signaleren makkelijker, maar tot actie overgaan óók.

Samen met Novilo Talentbegeleiding verzorgen wij ook een training Executieve vaardigheden aan vwo-leerlingen. Novilo brengt kennis en ervaring in over hoogbegaafdheid, wij onze expertise over pedagogische aanpak van leerlingen.

Scholing in/voor samenwerkingsverbanden

Onze experts worden in diverse samenwerkingsverbanden passend onderwijs ingezet om passend onderwijs te helpen vormgeven. Daarnaast bieden wij scholing en training aan allerlei professionals in de samenwerkingsverbanden. De afgelopen periode bijvoorbeeld aan intern begeleiders en trajectbegeleiders, gericht op gesprekstechnieken, coachingsvaardigheden en begeleiding van onderwijsvernieuwing.

Autisme zelf ervaren is een eyeopener

Autisme begrijpen door autisme te ervaren. Dat is de opzet van het Autisme Belevingscircuit. Een circuit van praktische opdrachten zorgt ervoor dat je ervaart hoe het is om informatie anders te verwerken.

Het valt niet mee om teveel prikkels in één keer binnen te krijgen. Na het Autisme Belevingscircuit begrijp je pas echt wat het doel, de zin en onzin is van aanpassingen in de omgeving van mensen met autisme.

Het circuit is niet alleen leerzaam voor onderwijsprofessionals, ook ambtenaren van een sociale dienst kregen veel meer inzicht in het dagelijks leven van mensen met autisme. Ook broers, zussen en ouders van kinderen of jongeren met autisme kunnen het circuit doen (voor

kinderen is er een korter circuit). "Ouders geven steevast aan dat zij door het circuit pas aan den lijve ervaren hoe hun kind de dag doorkomt", vertelt trainer Chrisje Karsemakers. "Dat zorgt voor herkenning en erkenning." Collega-trainer Francis Gravenstein vult aan: "Ouders snappen hoe hun kind de wereld ervaart en waar frustraties vandaan komen."

Download de folder op www.ondersteuningsdiensten.nl Houd de website in de gaten voor actuele data om het circuit te beleven.

Goed gedrag kun je leren

Aan het uitleggen van sommen of taalkwesties besteden we op school veel aandacht, aan het aanleren van gedrag vaak veel minder. Kinderen weten toch wel hoe ze zich moeten gedragen? Niets is minder waar. De schoolbrede gedragsaanpak Positive Behavior Support (PBS) focust op het aanleren van gewenst gedrag. Hoe dat in de praktijk gaat, vertellen leerlingen en medewerkers van basisscholen de Driemaster in Alkmaar en de Toermalijn in Franeker.

Op het schoolplein van de Driemaster in Alkmaar rennen kinderen in het rond en voetballen in de pannakooi. Midden op het plein blaast de juf op een fluitje en steekt haar hand op. Kinderen staken hun spel, komen naar haar toe en steken hun hand omhoog. Het stilteteken.

Anne Bruggeman

Binnen een minuut lopen alle leerlingen rustig de school binnen. Het is één van de afspraken die het schoolteam maakte in het kader van PBS.

Binnen heerst op de school een opvallende rust. Dat is wel eens anders geweest, vertelt directeur Anne Bruggeman.

“Toen ik hier net werkte, was ik bang dat de school zou instorten als de pauze begon. Leerkrachten ervoeren in die tijd ook veel werkdruk door gedragsproblemen. Wij vinden een duidelijk pedagogisch klimaat ontzettend belangrijk en besteedden al wel aandacht aan gedrag, maar versnipperd en gefragmenteerd.” Daarom voelde Anne Bruggeman veel voor een schoolbrede gedragsaanpak en organiseerde een

‘Tijdens het PBS-traject leerden we dat we er ten onrechte vanuit gingen dat kinderen weten welk gedrag wij willen zien.’

Jan Woudstra

teampresentatie over PBS. “Wil je met PBS gaan werken, moet minstens tachtig procent van je team daar volmondig ‘ja’ tegen zeggen. Dat lukte!”

Te vaak handelingsverlegen

Gedragsproblemen in de school waren ook voor het team van CBS de Toermalijn in Franeker aanleiding om te starten met PBS. “Leerkrachten voelden zich te vaak handelingsverlegen”, vertelt directeur Jan Woudstra.

Gonnie Vaas

Gedragsproblemen bleken lastiger om mee om te gaan dan leerproblemen. “Tijdens het PBS-traject leerden we dat we er ten onrechte vanuit gingen dat kinderen weten welk gedrag wij willen zien.”

Leerkracht Gonnie Vaas vult aan: “Een som leg je ook keer op keer uit als het moet, want je wilt dat een kind het snapt. Zo moet je ook uitleggen dat je alleen mag praten als de juf niet aan het woord is. Investeren in het aanleren van gedrag is net zo goed nodig. Er is geen kind dat de sfeer wil verzieken. Daarom is het zaak uit te vinden wat de aanloop van het gedrag is. Voordat we met PBS werkten, lag de focus op

Henriette Miedema

‘Er is geen kind dat de sfeer wil verliezen. Daarom is het zaak uit te vinden wat de aanloop van het gedrag is. Voordat we met PBS werkten, lag de focus op straffen, nu op de oplossing.’

straffen, nu op de oplossing. Kinderen krijgen hulp. Dat werkt en geeft leerkrachten energie.”

De eerste stap in het PBS-traject is het afspreken van de waarden van de school. Bij de Driemaster hangen die waarden in de gang op een schilderij van een driemaster. Lars (11 jaar): “Verantwoordelijk, Veiligheid en Respect zijn de pijlers van onze school. Hier moeten alle leerlingen zich aan houden.”

Lars

Aan de geformuleerde waarden zijn gedragsverwachtingen gekoppeld die overal door de school terug te vinden zijn. Elke maand staat er een andere gedragsverwachting centraal. Siep (11 jaar) moet een beetje lachen als hij uitlegt wat het thema van deze maand is: “We moeten allemaal zittend plassen, onze handen wassen als we uit de wc komen en het papieren handdoekje in de prullenbak gooien.”

Oefenen met gedrag

Op de PBS-scholen worden gedragslessen gegeven om de kinderen kennis te laten nemen van de gedragsverwachtingen die op school afgesproken zijn. Leerkracht Gonnie Vaas: “We leren de kinderen op de Toermalijn bijvoorbeeld hoe ze zich kunnen voortbewegen door de school. Gedragsverwachtingen worden altijd positief geformuleerd. Dus nooit: ‘je mag niet rennen in de gangen’, maar ‘je loopt rustig in de school’. Als de kinderen toch op de gang rennen, herinneren we hen aan de afspraak. Ieder teamlid doet dat op dezelfde manier: we vragen wat de afspraak is en geven het kind de kans om zich te herstellen.”

Op de Driemaster oefent leerkracht Henriette Miedema van groep 3 hoe kinderen zich rustig kunnen aan- en uitkleden. Ze legt duidelijk uit wat ze verwacht. Opvallend is dat de kinderen om de beurt praten en Henriette heeft alle tijd om naar de kinderen te luisteren. Negatief gedrag negeert ze en ze benoemt alle positieve dingen. “Wat een kanjers zijn jullie!” en: “Kijk eens, Jason is al klaar en heeft zijn tas netjes ingepakt.”

Dan is het tijd om een beloningsbandje uit te delen aan de kinderen die het heel goed gedaan hebben. Als Henriette stilte vraagt, lukt dat binnen een paar seconden. “Goed zo, jongens! Wat zijn jullie toch een heerlijke klas!”

Siep

Henriette: “Voordat we naar de klas lopen maken we altijd een mooie rij en dat weten de kinderen ook. Wie zijn hand omhoog steekt, geeft aan dat hij of zij graag wil dat het stil is.” Dat werkt: in een gemoedelijke, opbouwende sfeer lopen de kinderen naar de klas. “Doordat ik me focus op het positieve geeft me dat een hele andere energie. Mijn dagen op school zijn leuker geworden. Soms zit ik een dag niet goed in mijn vel en als ik me dan afvraag waarom het niet zo lekker liep kom ik er vaak achter dat ik te weinig positieve dingen heb benoemd. Dan is het gelijk een stuk ongezelliger in de klas.”

Grondhouding

Gonnie: “Alles wat je aandacht geeft, groeit. Geef je aandacht aan gedrag wat je niet wilt zien, dan wordt het erger. Geef je aandacht aan goed gedrag, dan gaan kinderen dát meer laten zien. Je hoeft dus minder brandjes te blussen.” Jan Woudstra vult aan: “Wat we eerder een probleem noemden, is weg. Een kind heeft behoefte aan aandacht en daar kom je aan tegemoet.”

Bij een leerling die veel aandacht vraagt, stelt het team zich nu de vraag: wat heeft dit kind nodig? Gonnie: “Het helpt zo’n kind als je hem aan de hand neemt, terwijl je met andere kinderen bezig bent.”

Ook Anne Bruggeman merkte dat een positieve, opbouwende aanpak werkt. “Onze PBS-coach gaf ons allemaal de opdracht een kind in gedachten te nemen aan wie wij vier complimenten gaven, tegenover één correctie.” Anne bracht dit in praktijk bij een leerling die bijna tegen haar ‘irritatiegrens’ aan zat.

“Ik ben gaan benoemen wat hij goed deed. ‘Wat goed dat je direct met me meeloopt’, ‘Wat fijn dat je je boek al open hebt geslagen’. Hierdoor werd zijn negatieve gedrag een stuk minder en ik ging van hem houden.” Zo’n andere grondhouding is het meest essentiële van PBS, vindt Anne Bruggeman.

Beloning

Naast de positieve aandacht die er is voor het goede gedrag, verdienen kinderen beloningen en sparen voor een groepsbeloning. Sommige leerlingen hebben een individuele gedragsvraag. Zij krijgen een eigen regel en werken daar een periode aan. Die beloningen tellen mee voor de groepsbeloning.

Jan Woudstra: “Wij betrekken ouders ook bij PBS. Sommige ouders moeten wennen aan het idee dat kinderen die zich niet

‘Alles wat je aandacht geeft, groeit. Geef je aandacht aan gedrag wat je niet wilt zien, dan wordt het erger. Geef je aandacht aan goed gedrag, dan gaan kinderen dát meer laten zien. Je hoeft dus minder brandjes te blussen.’

Jildou

goed gedragen meer beloningen krijgen dan kinderen die zich wel goed gedragen. Maar kinderen met rekenproblemen geef je ook extra rekenoefeningen. Dat doen we dus ook met gedragsvragen en daar horen beloningen bij.”

En de kinderen zelf? In het begin focusten sommige kinderen wel op de beloning, maar uiteindelijk profiteren de kinderen vooral van positieve aandacht, merkt Woudstra.

Jildou en Demi (groep 7) vinden het een stuk gezelliger op school door PBS: “Er wordt minder gepest en de juffen proberen ons een veilig gevoel te geven. Ze vertellen ons wat we goed doen en niet zo vaak wat we verkeerd doen. Alleen als ze moet uitleggen dat iets niet mag.”

‘Ook met individuele kinderen die een specifieke situatie moeilijk vinden, maken van te voren afspraken of oefenen we. Zo voorkomen we dat het moeilijke gedrag zich voordoet en beschermen we het kind.’

Demi

Preventie

Naast de gedragslessen oefenen de scholen moeilijke situaties met hun klassen. Anne Bruggeman: “Elk jaar viel onze school op vanwege de levendigheid in de kerk, tijdens het kerstspel. Ik vind het niet zo raar dat kinderen niet goed weten hoe ze zich in zo’n bijzondere situatie moeten gedragen. We hebben dit dus geoefend met alle driehonderd kinderen. De keer erop vielen we op omdat onze leerlingen zo betrokken en rustig waren.”

Gonnie: “Ook met individuele kinderen die een specifieke situatie moeilijk vinden, maken van te voren afspraken of oefenen we. Zo voorkomen we dat het moeilijke gedrag zich voordoet en beschermen we het kind.”

Gedragsteam

Elke PBS-school heeft een gedragsteam waarin de directeur, de intern begeleider en een leerkracht zit en dat maandelijks overlegt.

Jan Woudstra: “PBS heeft een zachte kant vanwege de positieve aanpak en de beloningssystematiek. Daarnaast is er de incidentenregistratie; dit zou je de hardere kant kunnen noemen. We verzamelen gegevens om vast te stellen op welke momenten of in welke klassen extra afspraken nodig zijn. Als we ontdekken dat er altijd op dinsdagochtend in de eerste pauze meer incidenten zijn, kijken we hoeveel pleinvachten er tijdens die pauze zijn. In het begin vroegen ouders zich af wat we met die gegevens gingen doen. We hebben uit kunnen leggen dat wij die data gebruiken om een plan te maken en kinderen te helpen.”

Minder gemopper

Anne Bruggeman is elke keer weer blij als ze de gesprekken in de lerarenkamer hoort: “Het gaat bijna nooit meer over leerlingen waar leerkrachten zich geen raad mee weten.”

Ook in de docentenkamer op de Toermalijn gaat het er beduidend anders aan toe. “Er wordt minder gemopperd over moeilijk gedrag”, merkt Jan Woudstra. “Leerkrachten stellen elkaar vragen: wat gaat er mis en hoe kan ik je helpen? Het is makkelijker geworden om handelingsverlegenheid bespreekbaar te maken. Het gedragsteam staat achter de leerkrachten. Als team doen we het echt samen, in een opbouwende sfeer.”

‘Het is makkelijker geworden om handelingsverlegenheid bespreekbaar te maken. Het gedragsteam staat achter de leerkrachten. Als team doen we het echt samen, in een opbouwende sfeer.’

MEER WETEN OVER PBS?

PBS is geïntegreerde, schoolbrede aanpak die zich richt op het expliciet maken en stimuleren van gewenst gedrag bij leerlingen. Doel is betere leerprestaties door een sociale omgeving te scheppen die leren bevordert en gedragsproblemen voorkomt.

Voor een succesvolle invoering van PBS op school is doorgaans drie jaar nodig. PBS-coaches trainen het gehele schoolteam twee studiedagen per jaar en geven opdrachten mee. Daarnaast is er intensieve training voor het gedragsteam van de school. Dit team wordt gevormd door een aantal sleutelfiguren van de school en houdt PBS continu ‘levend’.

In het eerste jaar ligt de nadruk op aanleren en bekrachtigen van gewenst gedrag op schoolniveau en bereidt voor op PBS in de praktijk. Het tweede jaar richt zich op klassen- en groepsniveau en het derde jaar draait om het individuele kind.

PBS is geschikt voor primair en voortgezet onderwijs en mbo.

Kijk op www.ondersteuningsdiensten.nl
Hier is ook onze folder te downloaden over PBS.

Regelmatig organiseren wij inspiratiemiddagen PBS. We laten zien wat PBS inhoudt en hoe een invoeringstraject PBS eruitziet. Check de website voor de actuele data.

Aan de slag met (goed!) gedrag

Wie van de drie? Of nog beter: alle drie!

Snel goed geïnformeerd, met de juiste handvatten mórgen geïnspireerd aan de slag? In drie dagdelen volg je drie interactieve workshops die samen een stevig fundament opleveren voor een krachtig en vaardig team. Er ééntje uit dit drieluik kiezen kan natuurlijk ook. Rode draad in de workshops: veel doen en ervaren.

1 Effectief communiceren met kinderen:

praat, luister en begrijp beter. Hoe krijg je beter contact met de kinderen in jouw klas? Effectieve communicatie bereik je door je gereedschap (woorden, stem en lichaamstaal) functioneel in te zetten. Meer inzicht in de verwerking van prikkels en effectief aanspreken en lesgeven helpt ook.

2 Klassenmanagement en gedrag:

hoe komen je leerlingen beter tot leren en werken met betere concentratie en goed (werk)gedrag? In deze workshop leer je de basis in de klas verstevigen zodat je ook kinderen met uitdagingen op het gebied van concentratie, gedrag of leren volop kunt laten meedraaien.

3 Omgaan met ander(s) gedrag in de klas:

conflictbeheersing, de-escalatie, betrekken van ouders, visie in/van de school: hoe gaat dat op school en wat kan beter? Hoe ga je nu écht om met leerlingen als leerkracht, intern begeleider of directeur? Doel is samen een hechte, voorspelbare en veilige structuur bouwen.

Op een positieve manier werken aan goed gedrag. Dat is de rode draad in ons trainingsaanbod voor leerlingen, individuele onderwijsprofessionals en schoolteams.

Teamtraining: Aan de slag met gedrag

Grenzen stellen aan ongewenst gedrag? Gaat er teveel tijd naar 'gedragsproblemen', ten koste van het onderwijs en effectieve lestijd? Dan is het tijd om aan de slag te gaan met gedrag! Aan de slag met gedrag is scholing voor het gehele team. Na een intake met observaties volgt een interactieve studiedag die werkpunten oplevert voor het team. Een intervisiegesprek sluit het traject af, om te evalueren hoe het staat met de uitvoering van de werkpunten in de dagelijkse praktijk.

Gedragspecialisten helpen bij het helder krijgen van de gezamenlijke visie op gedrag, de daarbij horende grenzen en aanpak. Op naar passend gedragsbeleid en dito uitvoering dus.

Lees hoe directeur Joop en trainer Dominique Aan de slag met gedrag hebben ervaren, pagina 13.

Een betere sfeer in de groep? Ggiga!

Een drukke, onrustige groep? De grip op het reilen en zeilen bijna kwijt? Dan kan Ggiga helpen. Ggiga staat voor Goed gedrag in de groep aanleren. Het is een kort trainingstraject voor groepen waarin leerlingen complex gedrag laten zien. Twee coaches gaan samen met de leerlingen en hun leerkracht aan de slag om de sfeer in de groep te verbeteren. Insteek: op een positieve manier inzicht krijgen in eigen handelen en het effect van gedrag op je omgeving. Na een startgesprek met de leerlingen en de leerkracht volgen vijf groepsbijeenkomsten, met specifieke ondersteuning voor de onderwijsgevende. Extra leuk: de leerlingen ontvangen na afloop een eigen Ggiga-certificaat.

Leerkracht Inge en trainer Susan over de effecten van Ggiga op pagina 14.

Positievare sfeer bouwen? Word een klasse klas!

Onduidelijkheid over ieders rol in de klas? Geen goede sfeer en negatieve reacties op elkaar? Als het in de klas niet lekker loopt – of dit nu in het primair of voortgezet onderwijs of mbo is – dan kan de training 'Wij, een klasse klas' helpen. De training focust op het ontwikkelen van positieve communicatie en omgangsvormen, vergroting van zelfkennis en sociaal inzicht en op het richten van aandacht. Na een intakegesprek en observatie in de klas, volgen zes bijeenkomsten met de klas, een ouderbijeenkomst en een terugkombijeenkomst (evaluatie). Na afloop van elke bijeenkomst koppelen de twee trainers terug met de leerkracht of docent. Elke training wordt op maat uitgevoerd.

Lees wat intern begeleider Henriette en trainer Vanessa vonden van 'Klasse klas', pagina 15.

Trainer Dominique Pedroli: 'Maak de basis op orde'

“Op alle scholen zijn kinderen met wat probleemgedrag wordt genoemd. Soms is het zo ernstig dat een reguliere school te weinig te bieden heeft. Maar vaak zijn er oplossingen door de basis op orde te maken: goed klassenmanagement, grenzen stellen en werken met uitgestelde aandacht.

“Leerkrachten verzanden snel in het restaurantmodel: u vraagt, wij draaien. Hierdoor sla je leerlingen die weinig aandacht vragen over, terwijl je alle leerlingen ongeveer evenveel aandacht wilt geven.

“Voor de training observeren we een middag in de school en op het schoolplein. Waar valt winst te behalen? We kijken schoolbreed en beginnen met aanscherping van de basisorganisatie. Goede regels werken preventief en voorkomen dat je teveel tijd investeert in kinderen die relatief veel aandacht vragen.

“Op de school van Joop Janson wàs veel al op orde. De school ging soms te lang door om tot oplossingen te komen met een kind, ten koste van andere leerlingen. Daarom hamerden we op duidelijke grenzen. Welk gedrag accepteer je wel en niet, wat zijn de afspraken en welke consequenties gelden als je er niet aan houdt? Veel scholen zijn geneigd hun grenzen steeds te verleggen. Consequenties steeds herhalen als ze niet werken, helpt niet. Maak dan liever een nieuw stappenplan om tot een oplossing te komen.”

Directeur Joop Janson van basisschool De Vogelweid: 'Aandacht leerlingen nu evenredig verdeeld'

“Ons team had moeite met de hoeveelheid aandacht die sommige leerlingen vroegen. Iedere leerkracht deed zijn best trucjes te verzinnen om deze leerlingen zo goed mogelijk te sturen en te ondersteunen.

Daar wilden we graag hulp bij en liefst zo praktisch mogelijk.

“De trainers constateerden rust in de school en in de klassen werd goed taakgericht gewerkt. Leuk om te horen natuurlijk. We werden er ook op geattendeerd dat we meer grenzen moesten aangeven. De balans was zoek: sommige leerlingen vroegen zoveel aandacht dat er te weinig overbleef voor anderen.

“We zijn tot het inzicht gekomen dat dingen oplosbaar moeten zijn. Als een interventie niet helpt, moet je daaraan een consequentie verbinden. We werkten al met uitgestelde aandacht, maar dat zijn we gaan aanscherpen om aandacht evenredig te verdelen. Ook hebben we onze pedagogische huisstijl onder de loep genomen en we hebben een protocol gemaakt waarin staat hoe we grenzen stellen aan gedrag van kinderen en ouders.

“Ons motto is nu: we pakken problemen op en houden uitdrukkelijk in het oog dat dit niet ten koste gaat van andere kinderen. Nieuw in ons team is dat het gesprek over grenzen opengebrouwen is. Verder geven we nog vorm en inhoud aan nieuwe inzichten die we tijdens recente studiedagen opdeden.”

AAN DE SLAG MET GEDRAG

Meer informatie en inschrijven:
www.ondersteuningsdiensten.nl

Trainer Susan de Bruin:
‘Samen nieuwe klassenafspraken gemaakt’

“Voor wij de klas in komen is vaak al veel gebeurd en geprobeerd. In de klas van Inge voelden kinderen zich onveilig. Er werd gepest en er was veel ongewenst gedrag. Dan kom je niet meer toe aan lesgeven als leerkracht.

“Inge observeerde achterin de klas, terwijl ik samen met een

collega de Ggiga-lessen gaf. De kinderen reageerden goed op zo’n nieuw en fris gezicht. We hebben samen nieuwe klassenafspraken gemaakt én hebben veel aandacht besteed aan alles wat er al goed gaat.

“In twee lessen hebben we de meiden en de jongens apart genomen om te werken aan het ‘meidenvenijn’ en de dynamiek tussen de jongens. Oefeningen maakten duidelijk welke rollen de kinderen aannemen: van pester tot allemansvriend. Confronterend. Daarna hebben we kinderen gevraagd welke rol ze willen hebben en welke hulp ze nodig hebben.

“In vijf lessen zagen we de rust en veiligheid terugkomen in de klas. Kinderen gingen weer leuk en open met elkaar om. Door de betere sfeer kwam er weer meer tijd voor instructie. “Natuurlijk blijft de groepsdynamiek een aandachtspunt. Jarenlang ingesleten patronen los je niet met vijf lessen op. Onze lessen zijn bedoeld als aanzet. De leerkracht zet de lessen voort. Inge is daarin heel actief en heeft van ons lesmateriaal gekregen om hier zelfstandig mee verder te gaan.”

Leerkracht Inge Kamerbeek van de Sint Maartenschool:
‘Een stuk rustiger en veiliger in de klas’

“Twee klassen moesten samen één groep worden en ook sociaal wenselijk gedrag vroeg aandacht. Het was prettig om daarbij ondersteund te worden door twee buitenstaanders. Doordat ik tijdens de lessen achterin de klas

zat, kon ik vanuit alle rust naar mijn klas kijken.

“We hebben duidelijke basisregels afgesproken. Kinderen die zich daar niet aan houden, moeten vijf minuten op ‘het krukje’ zitten. Ik besteed geen kostbare lestijd aan het uitleggen van de reden: iedereen kent de regels en procedure.

“Er ging veel aandacht naar wat goed gaat. Ik was altijd al gericht op het geven van complimenten en ben me er nu nog bewuster van hoe belangrijk dat is. Ik zie sneller wat er allemaal goed gaat. Van een welgemeend compliment gaan leerlingen stralen.

“Nu de Ggiga-lessen officieel voorbij zijn, werk ik op deze manier door en is het een stuk rustiger en veiliger in de klas. Er wordt minder gepest omdat kinderen zich bewust zijn geworden van hun rollen. Eén meisje is weggegaan omdat er te veel gebeurd is. Ze maakt een nieuwe start op een andere school. Met elkaar hebben we er actief aan gewerkt om te voorkomen dat een ander kind haar rol van gepeste zou overnemen en dat is gelukt! Ik gun ieder kind en iedere klas Ggiga.”

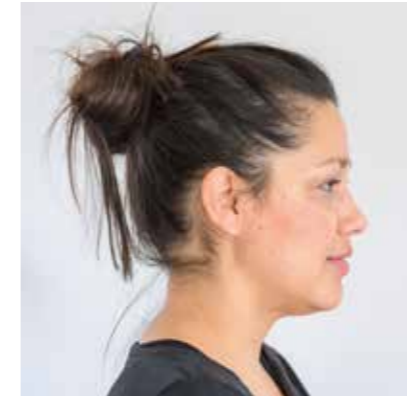
GGIGA

Meer informatie en inschrijven:
www.ondersteuningsdiensten.nl

Trainer Vanessa Sutmuller:
‘Groepsgevoelcijfer omhoog door Klasse klas’

“Met ‘Wij een klasse klas!’ bevorder je een positief groepsklimaat en een veilige, ondersteunende omgeving. We besteden weinig aandacht aan negatieve groeps patronen, zoals pesten en richten ons vooral op het ontdekken en uitbreiden van omgangsvaardigheden, kwaliteiten en het verwerven van sociaal inzicht in de groep. Samen met de leerlingen vullen we de groepsgevoelschaal in. Daar komt een cijfer uit die de groepssfeer in de klas weergeeft. We kijken welke vaardigheden en kwaliteiten er al zijn en hoe het groepsgevoelcijfer omhoog kan. Zo ontstaan er leerdoelen.

“Kinderen weten vaak heel goed wat er nodig is om een goede sfeer in de klas te krijgen. Wij zien vaak dat leerlingen hun sociale vaardigheden goed ontwikkeld hebben, maar dat zij deze nog niet altijd (kunnen) toepassen. We nemen een stapje terug en werken aan de ontwikkeling van de sociale cognitie. Dat doen we met behulp van praat- en denkwolkjes. Ze leren hun gedachten te verwoorden en te bedenken wat de gedachten en gevoelens van anderen zouden kunnen zijn. Hierdoor leren ze juiste oorzaak-gevolg betrekkingen te maken, op zichzelf en de ander te reflecteren, verantwoordelijkheid voor eigen gedrag te nemen en keuzes te maken met voldoende aandacht voor zichzelf en de ander. Door het ontwikkelen van de sociale cognitie en het stellen van vragen, krijgen kinderen weer vertrouwen in zichzelf en de groep.”

Intern begeleider en leerkracht Annemarie van Gemert De Eenbes:
‘Klasse klas nu in de hele school ingevoerd’

“Aan het begin van het schooljaar merkten we dat er in één van de klassen een negatieve sfeer was. De groepsleerkracht vroeg zich af hoe ze dit kon ombuigen. De eerste dag zagen we al een verandering. Dat er binnen een

week weer een positieve sfeer ontstond, had ik nooit durven dromen. Als leerkracht hoef je niet meer te mopperen en heb je niet meer te maken met machtspelletjes. Er zijn hele duidelijke klassenafspraken en kinderen weten dat. Als ze het vergeten, krijgen ze een herinneringsbriefje. We moeten er wel scherp op zijn dat leerkrachten de regels consequent hanteren. Ook leerlingen die niet vaak een regel overtreden moeten we bijvoorbeeld een herinneringsbriefje geven. Ik ben zelf ontzettend enthousiast over de methode. Ook kinderen en leerkrachten vinden het leuk. Er wordt gewerkt met praatwolkjes en denkwolkjes. Ze leren hoe het voor een ander is als je iets zegt wat je misschien beter alleen zou kunnen denken. Eén van de regels is: we doen en zeggen alleen dingen die voor een ander prettig zijn. Als een kind iets zegt tegen een ander kind, vraag je of dat ‘prettig’ of ‘onprettig’ was. Dat is simpel en werkt uitstekend, want je voorkomt er veel discussies mee. Omdat het zo goed bevalt, hebben we Klasse klas in de hele school ingevoerd.”

KLASSEKLAS

Meer informatie en inschrijven:
www.ondersteuningsdiensten.nl

Brein (je) wijzer!

We ontdekken steeds meer over de werking van ons brein.

Omdat het brein maakbaar is, kun je er als onderwijsprofessional voor zorgen dat leerlingen en studenten beter leren.

Om goed te leren zijn executieve vaardigheden belangrijk. Deze hogere functies van onze hersenen hebben wij nodig om zelfstandig taken uit te kunnen voeren. Denk niet alleen aan schooltaken, maar ook aan het organiseren van gedrag. Essentieel dus voor dagelijks functioneren en bepalend voor doelgericht, efficiënt, sociaal aangepast gedrag.

Kikker studievaardigheden op (voor leerlingen én docenten)

Altijd wachten tot het laatste moment, je niet aan een planning houden, niet tot leren komen ... Herkenbaar? Dan is 'n Opkikkertje studievaardigheden een idee. Trainers houden middelbare scholieren of mbo-studenten een spiegel voor en via praktische opdrachten ontwikkelen de jongeren hun studievaardigheden.

Er is ook een opkikkercursus voor docenten! Meer weten? Check onze site.

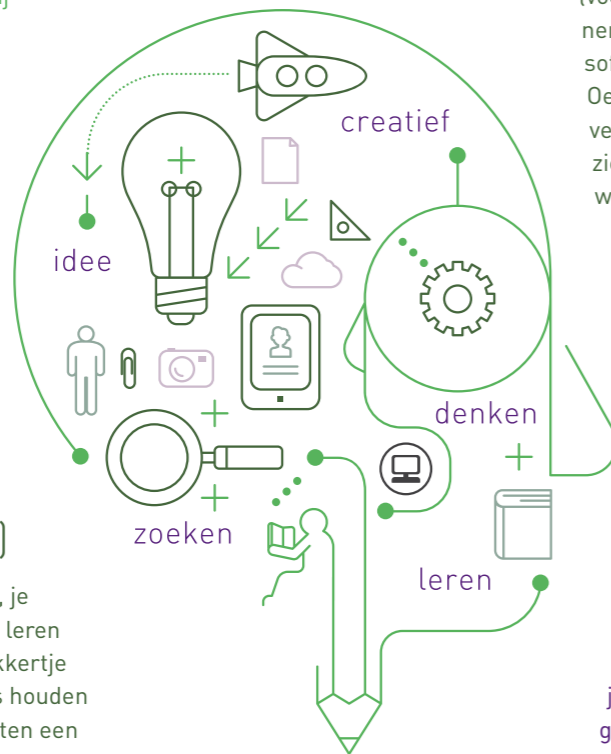
Ook AS000 worden?

Hoe werkt dat brein van die leerlingen toch? Voor wie daar meer over wil weten – en die kennis wil toepassen in de les – is de cursus Hoe word ik een AS000 begeleider een aanrader. AS000 staat voor autonomie, status, overtuiging over ontwikkeling. Allemaal belangrijke elementen die het leren bevorderen. Ontdek de zes breinprincipes en leer van alles over de werking en maakbaarheid van het (puber)brein. Ook de eigen mindset en wijze van feedback geven komen aan bod.

Train je werkgeheugen: dat werkt

Je werkgeheugen trainen heeft positieve effecten op je concentratie en andere schoolse vaardigheden. Je laat je minder afleiden en kunt je aandacht langer vasthouden bij een 'taak'.

Tijdens onze individuele trainingen (voor kinderen, jongeren en volwassenen) doen deelnemers oefeningen via softwareprogramma Cogmed. Oefeningen dagen uit om grenzen te verleggen. Precies dán past het brein zich aan en vergroot je het werkgeheugen.

Breinwijzer: leer je brein kennen en leer beter

Ideaal voor brugklassers of leerlingen die naar de brugklas gaan: Breinwijzer. Leerlingen ontdekken de maakbaarheid van hun brein. Hoe word je beter in iets, hoe kun je slimmer leren? Breinwijzer is een groepstraining die veel verheldert voor leerlingen die steeds zelfstandiger gaan leren.

Workshop over het puberbrein 'Boejuh ...'

In de puberteit gaan jongeren zich anders gedragen door veranderingen in hun hersenen. Hoe begeleid je dat? Dat komt aan bod tijdens de workshop Boejuh ... voor onderwijsprofessionals. Verder staat op de agenda: van vroeger naar late adolescentie, de invloed van hormonen, kenmerken van het puberbrein, wat merk je in de klas, leren leren, puberbrein en keuzes maken.

'Leren is een stuk leuker geworden'

Jeroen doet mbo Bouwkunde en daarna wil hij door naar het hbo om architectuur te doen. "Toen ik in het eindexamenjaar van het vmbo zat, had ik nooit gedacht dat ik zo ver zou komen. Tijdens de les zat ik vaak op mijn telefoon of laptop te spelen. Mijn huiswerk maakte ik bijna niet en mijn cijfers waren slecht. Ik ben toen voor gesprekken naar Hanny Stoffelen gegaan. Door de vragen die ze stelde, werd me duidelijk dat ik mijn diploma niet vanzelf zou halen. Ik ben flink aan de slag gegaan: Hanny hielp me bij het vinden van een goede manier om mijn huiswerk te leren. Dat werkte, want ik ben geslaagd met mooie cijfers. Ik ga nu met plezier naar school, het leren gaat goed, ik let beter op én ik maak mijn huiswerk voordat ik iets leuks ga doen. Nu ik goede cijfers haal, is het leren een stuk leuker geworden. In het derde jaar ga ik een versneld traject in zodat ik een jaar eerder mijn diploma kan halen."

Hanny Stoffelen begeleidde Jeroen en verzorgde de trainingen Leerlingcompetentieprofiel en begeleidde hem bij het invullen van een beroepskeuzetest. Lees meer op pagina 19.

‘Weer rustig in mijn hoofd’

Stan Zuurbier is een beelddenker. Dat biedt mogelijkheden, maar veel lesmethodes sluiten niet aan bij deze leerstijl. “In groep 1 en 2 ging het heel goed op school. Toen ik in groep 3 moest leren lezen en schrijven ging het steeds slechter. Ik werd snel boos en het was druk in mijn hoofd. De uitleg snapte ik vaak niet. Gelukkig helpt Trudy (Vlugt, red.) me daar nu mee.

Ze heeft me geleerd mijn hoofd onder te verdelen in kamers. Nu heb ik een letterkamer, een cijferkamer, een leuke dingen kamer en een niet-leuke dingen kamer. In die kamers staan kasten waar letters, cijfers en sommen in zitten. Ik kan het antwoord opzoeken door het voor me te zien in mijn hoofd. Ook heb ik twee opslagkamers waar ik dingen neerzet waarvoor ik nog geen goede opbergkast in mijn hoofd heb. Eén keer per maand maak ik de niet-leuke dingen kamer schoon en spoel ik alles weg. Dat voel ik me weer rustig in mijn hoofd.

Laatst had ik een Cito-toets voor het eerst binnen de tijd helemaal af! Mijn moeder helpt me ook goed en daar ben ik ontzettend dankbaar voor. Trudy ben ik ook dankbaar. Hopelijk blijft ze nog heel lang, want ik heb haar keihard nodig.”

Trudy Vlugt begeleidde Stan en verzorgde de training Ik leer anders. Lees meer op pagina 19

Na de training

Ik leer anders

Beelddenkers – circa 5 procent van de mensen – denken niet in woorden maar in beelden. Daarom begrijpen en onthouden zij de lesstof vaak niet en lopen leerachterstand op. De training Ik leer anders vertaalt de lesstof naar een visuele methode van denken, door ‘kasten’ of ‘kamers’ te maken in het hoofd, om ordening aan te brengen.

Na één bijeenkomst kan een leerling al aangeven of deze manier van lesstof verwerken bij hem of haar past. Na een paar bijeenkomsten lukt het kinderen vaak al zelf om het visuele leersysteem toe te passen. Doordat ze zich begrepen voelen, ontwikkelen kinderen meer zelfvertrouwen. De methode is ontwikkeld door Agnes Oosterveen-Hess.

Rots & Water

Rots & Water heeft zich bewezen als psychofysieke competentietraining voor jongens en meisjes in primair en voortgezet onderwijs, jeugdhulpverlening, jeugdetentie en GGZ. De training kan ook aan een complete groep worden gegeven. Dan is coaching van de leerkracht of begeleider onderdeel van het weerbaarheidsprogramma.

Rots & Water maakt gebruik van psychofysieke didactiek: vanuit een fysieke invalshoek reiken de trainers mentale en sociale vaardigheden aan. Actie (spel, spelen en eenvoudige verdedigingsvormen) wordt afgewisseld met momenten zelfreflectie en kringgesprekken. Juist doordat kinderen oefeningen ervaren en leren reflecteren op hun eigen gedrag, is elk spel een unieke ervaring. Kinderen vergroten hun weerbaarheid, sociale inzichten en sociale vaardigheden.

→ Download onze folder via www.ondersteuningsdiensten.nl

Leerlingcompetentieprofiel

Met behulp van het competentieprofiel krijgen leerlingen of studenten meer inzicht in hun competenties, op basis van een sterkte- en zwakteanalyse. Tijdens het traject brengen we de wensen, persoonlijkheid, de manier van leren en de vaardigheden in kaart. Zo krijgt een jongere zicht op wie hij/zij is en wat hij/zij kan. Vervolgens kijken we welke ondersteuning nodig is en krijgt een jongere handelingsadviezen mee voor zichzelf, voor ouders en de school. Op basis van de uitkomsten kan ook een ondersteuningsplan worden gemaakt, als intensievere ondersteuning wenselijk is.

foto: Frank Meester

‘Rots & Water maakt je leven leuker’

Tristen heeft de training Rots & Water gedaan. “Ik vond school vroeger niet leuk. Ik werd gepest en daar had ik veel last van. Mijn ouders hebben me toen opgegeven voor de training Rots & Water. Het belangrijkste wat ik geleerd heb is: mijn voeten stevig op de grond te zetten, diep in- en uit te ademen en dan na te denken voordat ik iets lelijks zeg. Als ik voel dat ik boos word, doe ik dat en dan word ik rustiger. Ik heb ook geleerd dat ik alles kan wat ik wil. Ik denk dan ‘Ik kan het wel!’ en dan lukt het ook. Bij één van de lessen heb ik een plankje door de midden geslagen. Dat was het leukste van de Rots & Waterlessen. Op school voel ik me nu veel beter. Eerst wilde ik graag dat iedereen mijn vriend was en dat lukt natuurlijk niet. Nu kies ik zelf uit wie ik aardig vind en met wie ik vrienden wil zijn. Het pesten is opgehouden. Soms maakt iemand nog wel eens een stom grapje, maar dat is geen pesten, heb ik geleerd. Het grappige is dat ik Rots & Water nu voor de tweede keer doe maar dan samen met mijn klas. Het helpt echt. In de klas is het rustiger, ik heb minder hoofdpijn en kan me beter concentreren omdat het stiller is in de klas. Ik hoop dat alle kinderen Rots & Water kunnen meemaken, want het maakt je leven echt leuker!”

Lees meer over de training Rots & Water op pagina 19.

Onderwijsondersteuning en scholing mbo

Ambulant ondersteuners in expertiseteams Gilde Opleidingen

Onderdeel van het expertiseteam

Onze ambulant ondersteuners ondersteunen studenten en docenten van Gilde Opleidingen (mbo) in de regio Roermond. Met de komst van passend onderwijs werd de werkwijze vernieuwd: preventie en expertiseoverdracht zijn de sleutelwoorden. Hoe ziet die aanpak eruit?

Elke locatie van Gilde heeft een expertiseteam waarin de interne ondersteuner en de schoolmaatschappelijk werker van Gilde zitten, en de ambulant ondersteuner van de ondersteuningsdienst. Zo nodig schuiven andere deskundigen aan. Trajectbegeleiders (lees: mentoren) melden hun mbo-studenten aan voor de (wekelijkse) bespreking in het expertiseteam. Dat team besluit dan wat nodig is en wie dat het beste kan doen. Binnen het team wordt veel expertise gedeeld.

De vernieuwde aanpak richt zich op een omslag in denken en doen. Van zorgen voor naar zorgen dát en

denken vanuit de mogelijkheden van jongeren en niet vanuit hun beperkingen. Doel is vooral medewerkers van Gilde deskundiger te maken, zodat zij steeds minder ondersteuning nodig hebben en er minder studenten uitvallen. Via coaching en het delen van tips en tools vindt informele professionalisering plaats. Ook is er de GO academie, waar Gilde-medewerkers terecht kunnen voor scholing. Na een behoeftepeiling onder medewerkers verzorgen experts van de ondersteuningsdienst nu trainingen over omgaan met conflicten, psychopathologie, klassenmanagement, gesprekstechnieken en het opzetten van intervisie.

Programma Bruggen bouwen

Effectieve doorlopende leerlijnen voor leerlingen uit het voortgezet speciaal onderwijs. Dat is het doel van het Programma Bruggen bouwen, dat de Aloysius Stichting de komende jaren uitvoert met een aantal netwerkpartners. Het gaat om goede samenwerking en afstemming met het middelbaar beroeps- onderwijs, maar ook met werkgevers. De leerlingen van de scholen van Aloysius stromen immers uit naar vervolgonderwijs, arbeid of dagbehandeling.

Het programma richt zich op verbetering van de doorstroom naar vervolgonderwijs of arbeidsmarkt en op examinering en certificering van leerlingen. Diverse projecten zijn onderdeel van het programma, zoals onder meer de ontwikkeling van een e-portfolio, betere afstemming met gemeenten, UWV en Werkbedrijf, een servicepunt voor Loopbaanoriëntatie en -begeleiding en diverse pilots die de doorstroom naar mbo en werk verbeteren.

→ Meer info op www.aloyusstichting.nl

Nascholing op maat voor mbo

De ondersteuningsdiensten van Aloysius bieden ook scholing aan diverse mbo-instellingen. Het Summa College in Eindhoven bijvoorbeeld, heeft een aantal organisaties dat nascholing biedt aan medewerkers en daarvan zijn wij er één. Afgelopen periode verzorgden wij een teamtraining klassenmanagement, op maat gemaakt voor de deelnemers. In dit geval was de insteek: aan de slag met concrete praktijkvoorbeelden en samen naar oplossingen zoeken. Juist de praktische tips om morgen meteen toe te passen vielen in de smaak. "Heel concreet, herkenbaar en veel ruimte om de dagelijkse praktijk bespreekbaar te maken", luidde één van de recensies na afloop.

Thuiszitters weer aan de slag

"Als jongeren school niet meer leuk vinden, moeten de alarmbellen gaan rinkelen. Het begint vaak met een paar keer verzuim en het wordt van kwaad tot erger: slechte cijfers, gefrustreerde ouders en boze leerkrachten. Leerlingen raken hun gevoel van competentie kwijt en hebben geen normaal dagritme. Zelf weten ze niet hoe ze dat moeten oplossen of doorbreken."

Op zoek naar zinvolle daginvulling

Samen met de thuiszittende jongeren in Kennemerland ging Evelien op zoek naar een zinvolle daginvulling. "Als eerste ga ik op bezoek bij zo'n leerling. Uit het gesprek in de thuissituatie haal ik belangrijke informatie. Ik heb het niet over 'alle dagen naar school', dat is voor het huidige schooljaar een gepasseerd station. Ik ga met de jongere kijken welk werk of stage past. Voor wat oudere jongeren stuur ik vaak aan op een bijbaantje, want geld motiveert. Bovendien is dat meestal ook beter geregeld bij bedrijven. Is een jongere nog niet toe aan werken, dan gaan we op zoek naar een stage."

Vinger aan de pols

"Het is belangrijk dat een jongere zich weer competent gaat voelen", vindt Evelien van der Houwen. "In de zoektocht naar een stage, ben ik een aanjager, geen uitvoerder. Ik vraag ouders of iemand anders uit het netwerk bij dat eerste gesprek, zodat diegene kan helpen zoeken naar een stageplaats. Ik geef de leerling tips en handvatten. Ook oefenen we telefoongesprekken en sollicitatiegesprekjes." Als een jongere een plek heeft gevonden, houdt de thuiszitterscoach intensief contact. "Belangrijk om de vinger aan de pols te houden. Ik stuur regelmatig een appje of ik bel om te vragen hoe het gaat en wat ik voor een jongere kan betekenen. Ik prijs de jongere veelvuldig als iets lukt! Het is de bedoeling dat ze hun talenten weer gaan zien."

Veel contact is nodig

"Niet alleen intensief contact met de jongeren is belangrijk", weet Evelien van der Houwen uit ervaring. "Er is veel contact nodig met het (stage)bedrijf. Korte lijnen en volledige bereikbaarheid van mijn kant. Als er iets misgaat, moet ik direct kunnen inspringen om te zorgen dat het probleem wordt opgelost." Na de pilot is het project geëvalueerd met het samenwerkingsverband. "We zijn tevreden over de resultaten, de samenwerking en de korte communicatielijnen. Daar waar het traject niet geleid heeft tot een stage, hebben we geleerd dat niet alle schooluitvallers stagerijp zijn. Soms is er eerst meer hulp nodig om psychische blokkades op te sporen en weg te nemen, zodat de jongere weer succeservaringen kan gaan opdoen."

Evelien van der Houwen is stagecoach voor thuiszitters. In opdracht van samenwerkingsverband passend onderwijs Kennemerland vso/vo coachte ze leerlingen die niet meer naar school gingen, in de pilot 'Thuiszittersproject'. Vanuit haar expertise als arbeidstoeleider ondersteunde ze de jongeren om een stage te vinden en zich weer competent te voelen.

foto: Jeroen Jazet

Helaas realiteit: thuiszitters. Meer weten over onze aanpak om thuiszitters weer naar school, stage of werk te begeleiden? Kijk op www.ondersteuningsdiensten.nl

Coaching brengt je verder

Coach Heleen van Arkel: “Soms vraagt een klas zoveel omdat er moeilijk gedrag is, of een lastige groepsdynamiek. Dat kan ervoor zorgen dat een leerkracht alleen nog maar reactief handelt. Het blussen van brandjes vreet energie en maakt dat de leerkracht aan zichzelf gaat twijfelen.”

Saskia de Haan

Hulp maakte al sterker

Saskia de Haan kwam in die positie toen ze na jarenlang in de onderbouw gewerkt te hebben op een nieuwe school in groep 7 aan de slag ging. “Een nieuwe werkwijze, nieuwe methoden en een andere leeftijdsgroep: beginnende pubers waar onderling van alles gaande was. De klas ontglipte me en dat wil je niet als leerkracht. Het voelde als falen en ik was bang om mijn baan kwijt te raken. Dat gebeurde niet. Ik kreeg hulp van Heleen die bij ons op school als coach rondliep. Alleen al het feit dat de schoolleiding en mijn collega's me wilde helpen, maakte me sterker.”

Leerkracht Saskia heeft de touwtjes weer in handen

Succeservaringen opdoen

Heleen richt zich als coach op het terugnemen van de eigen regie en het opdoen van succeservaringen. “Veel leerkrachten die ik begeleid, hebben negatieve overtuigingen”, merkt Heleen. “Ik kijk met leerkrachten mee tijdens klassenobservaties. We bespreken wat beter kan, maar ook wat al goed gaat. Waarom lukken dingen? Wat zijn de succesfactoren van het handelen? Dat helpt leerkrachten om weer in hun kracht te komen en de leiding over de groep te nemen.”

Gesterkt

Saskia kon gelijk aan de slag met de tips van Heleen. “Ik voelde me gesterkt door de hulp en ben duidelijkere regels gaan stellen. Per les benoem ik die en ik schrijf ze op het bord. Ik ben consequenter en ik ben me weer bewuster geworden van de kracht van complimenten. Leerlingen weten welk gedrag ik wel en niet wil zien. Gaandeweg het traject ontdekte ik dat ik meer op mijn plek was in de onderbouw. Nu werk ik in groep 3 en ik voel me weer zelfverzekerd. Ik weet wat ik wil doen en wat ik wil bereiken. Het voelt goed om de touwtjes weer in handen te hebben.”

fotografie: Jeroen Jazet

Leerkrachten Zita en Saskia lieten zich coachen door gedragspecialisten Heleen en Yvette. Hoe kijken zij daarop terug en wat heb je nu aan zo'n coachingstraject?

Zita Leijendeckers had twee jaar geleden een pittige klas. “Ik was alleen nog maar bezig om de dag door te komen. Ik voelde me een politieagent of erger nog: een drilsergeant. Op een gegeven moment kwam ik op het punt dat ik mezelf geen leuke leerkracht meer vond. Toen Triade Eindhoven een schooljaar later de pilot synchroon coachen startte heb ik me direct aangemeld.”

Zita vindt zichzelf weer een leuke leerkracht

Webcam in de klas

Yvette Crone is gedragspecialist en synchroon-coach. Samen met Fontys Hogeschool verbeterde Triade de techniek voor het synchrooncoachen. “We plaatsen een webcam in de klas. Vanuit een andere ruimte kijken we mee naar de les en geven de leerkracht aanwijzingen of alertheidssignalen via een oortje. Sommige mensen voelen zich kwetsbaar als iemand meekijkt, daarom is het essentieel om van te voren duidelijke afspraken te maken. Welke specifieke ondersteuning wil iemand? Daar richt ik me dan op.”

Weer positief voor de klas

Zita formuleerde samen met Yvette haar hulpvraag: weer positief voor de klas staan en leerlingen positief benaderen. De eerste coachingssessie vond plaats tijdens de klassikale rekeninstructie. Zita: “Elke keer als ik een compliment liet liggen, attendeerde Yvette me daarop via het oortje. Ik kon dat compliment dan gelijk geven en daarna ontving ik zelf een

Zita Leijendeckers

compliment van haar. Ik merkte zèlf hoe ondersteunend zo'n compliment werkt. Direct na de coachingssessie kwam er een vervanger in de klas, zodat ik de les kon terugkijken en nabespreken met Yvette. Ik zag dat een compliment geven aan een goedwerkend groepje effect had op alle groepjes. Ook viel me op dat kinderen ineens rechttop gaan zitten als je ze vertelt dat ze supergoed aan het werk zijn!”

Meteen toepasbaar

Een andere eyeopener voor Zita was de manier waarop ze omging met het geven van beurten. “Ik rondde de beurt niet voldoende af. Kinderen die gesproken hadden bleven met een onbevredigend gevoel zitten. Nu gaat dat veel beter. Het is een gewoonte aan het worden om uit te spreken wat er allemaal goed gaat. Het fijnste aan synchroon coaching is dat je het meteen kan toepassen en direct het resultaat ziet van je acties. Door het zware jaar was ik behoorlijk gaan twijfelen aan mezelf. Dat is gelukkig voorbij. Ik ben weer blij met hoe ik ben als leerkracht.”

Coaching is veelal maatwerk.
Meer weten over onze mogelijkheden?
Kijk op www.ondersteuningsdiensten.nl

foto: Maria Hermes

Trainingsaanbod pedagogisch medewerkers

‘Niet denken in problemen, maar in mogelijkheden’

Zoals het onderwijs bezig is met passend onderwijs, zijn kinderopvang, gastouderopvang, peuterwerk en tussen- en buitenschoolse opvang bezig met passende opvang. Pedagogisch medewerkers vaardiger maken in het omgaan met allerlei gedrag past daar helemaal bij. Dat kan via **SAM** en **Oog voor interactie**. De trainingen vullen elkaar prima aan.

foto: Maria Hermes

Oog voor taalrijke interactie

SAM: zet een positieve bril op!

Belangrijke rode draad in SAM: hoe kijk je naar kinderen? In vijf bijeenkomsten van 2,5 uur komen allerlei thema's aan bod die helpen om het juiste antwoord te vinden op gedragsvragen van kinderen. De rode draad: niet denken in problemen, maar in mogelijkheden. Onder begeleiding van ervaren cursusleiders versterken deelnemers van SAM zo hun professionele handelen.

Hoera Kindercentra in het zuiden van het land was voorloper. "SAM is een prima basis van waaruit je een maatwerktraject kunt maken", merkte Hanneke Vullings. "In ons geval hadden de trainers te maken met een divers gezelschap, van mbo'ers tot universitair opgeleide pedagogen. Onze medewerkers vonden het vooral heel fijn om hun verhalen van de werkvloer te kunnen inbrengen en te bespreken. Wij zijn doorgegaan met intervisie. Van elkaar leren bevalt goed."

→ Download onze folder via www.ondersteuningsdiensten.nl

Onze SAM-trainers zijn ook gecertificeerd om Oog voor interactie te geven, een training van het Nederlands Jeugd Instituut. Deze training verbindt interactievaardigheid, videofeedback en taalrijk omgaan met kinderen. Waar zit je kracht in het contact met kinderen, hoe communiceer je wat en wanneer? De training is er voor pedagogisch medewerkers die voorschoolse opvang bieden en voor collega's die werken met kinderen van 4 tot 12 jaar.

De training bestaat uit zes bijeenkomsten van 3,5 uur, met persoonlijke begeleiding en een individueel coachingsgesprek met videofeedback. Wel rekening houden met huiswerkopdrachten die passen in de eigen werksituatie. Voor Oog voor interactie is subsidie aan te vragen.

→ Informeer naar de subsidiemogelijkheden en download de folder via www.nvji.nl/oog-voor-interactie

Nascholing: wat werkt?

De ondersteuningsdiensten van Aloysius verzorgen nascholing in de vorm van training, coaching en ondersteuning in de praktijk. Wanneer werkt nascholing? Een aantal factoren is van belang.

- Nascholing verplichten heeft vaak niet het gewenste effect. Meestal geldt dat als een deelnemer zélf besluit dat scholing nuttig kan zijn, omdat hij/zij handelingsverlegen is, scholing ook echt zin heeft. Van een team vragen we eerst draagvlak voordat de scholing of coaching start.
- Scholing werkt alleen als er een gezond evenwicht bestaat tussen theorie en praktijk en als theorie goed te vertalen is naar de situatie in de klas.
- Interactie in de scholing is belangrijk om de praktijk ook daadwerkelijk binnen de training te halen.

Wat goed werkt is coaching on the job en het binnenhalen van de praktijk door te werken met casussen van deelnemers.

Coaching on the job heeft als voordeel dat feedback meteen mogelijk is: dat doet een beroep op het zelfreflecterend vermogen van de deelnemer. Co-teaching is een andere optie: de trainer neemt dan op de werkplek de rol in van de docent. Die ziet dan wat er gebeurt met een leerling of groep en ontdekt op die manier welke aanpak of interventie werkt. Ter plekke wordt kennis gedeeld.

Oefenen met casussen werkt veelal goed. Doordat je meerdere keren met dezelfde situatie kunt oefenen, experimenteren deelnemers met verschillende manieren van reageren. Zo ontdekken deelnemers welke aanpak het beste werkt en persoonlijk past.

Dit is een samenvatting van het artikel Ik ga op cursus! Over wat werkt in nascholing van docenten, geschreven door Margit Bouma van Gedragpunt, www.gedragpunt.nl. Zij baseerde zich op *Trainen met de methode van Karin de Galan*, van K. de Galan en *Co-teaching. Krachtig gereedschap bij de begeleiding van leraren*, S. Koot.

Registerproof!

Om scholing en trainingen te kunnen registreren in Registerleraar.nl, moeten die voldoen aan een aantal 'punten'. Steeds meer van onze scholingstrajecten en cursussen zijn goedgekeurd in registerleraar, met de bijbehorende punten. Uiteraard streven we ernaar om ál ons aanbod registerproof te hebben als registreren verplicht wordt in 2017. Nu al meer weten over registreren en scholingspunten? Neem gerust even contact op.

Registerleraar.nl is in 2012 gestart door de Onderwijscoöperatie als vrijwillig register. In 2017 wordt het verplicht om bijscholing te registreren in dit beroepsregister voor leraren (als het huidige wetsvoorstel wordt aangenomen). Door registratie laat je zien dat je bevoegd en bekwaam bent en hieraan blijft werken. www.registerleraar.nl voor onderwijsgeevenden in primair en voortgezet onderwijs, speciaal (voortgezet) onderwijs en mbo.

Ondersteuningsdienst Gedragpunt

0251 67 01 63

scholing.gedragpunt@aloysiusstichting.nl

Ondersteuningsdienst Triade

regio Eindhoven, Helmond en Midden-Limburg

040 248 44 33 *(Eindhoven en Helmond)*

0475 32 08 05 *(Midden-Limburg)*

triade@aloysiusstichting.nl

Ondersteuningsdienst Aloysius West

0252 41 42 16

christiane.vannieuwkoop@aloysiusstichting.nl

Colofon

Uitgave Aloysius Stichting – ondersteuningsdiensten Gedragpunt, Triade en Aloysius West
Samenstelling Margit Bouma, Janine Jansen **Eindredactie** Lieke Verstegen
Concept en redactie Anne-Marie Veldkamp **Redactie** Annemieke Uittenbroek
Concept en vormgeving Budelinc **Fotografie** Jeroen Jazet, Frank Meester, Maria Hermes, Maartje van Berkel **Drukwerk** Drukkerij Kempers **Oplage** 2500

www.ondersteuningsdiensten.nl

april 2016

aloyusius
125 jaar